

uvodnik Foreword

Papa Franjo isusovcima

Dana 27. rujna 2014. Papa Franjo predsjedao je svečanoj zahvalnoj večernji uz »Te Deum« u glavnoj isusovačkoj crkvi u Rimu »Il Gesù« prigodom obilježavanja ponovne uspostave Družbe Isusove prije 200 godina (1814.–2014.). Tom prigodom održao je i priloženu homiliju. Nadnevak ove liturgijske svečanosti bio je znakovit: 27. rujna 1540. papa Pavao III. utemeljio je Družbu Isusovu. Nakon njezina ukinuća god. 1773., papa Pio VII. ponovno je uspostavio isusovački red 7. kolovoza 1814.

Družba koja se označava Isusovim imenom (Družba Isusova, isusovci) proživjela je teška vremena progona. U vrijeme generalata oca Lorenza Riccija neprijatelji Crkve postigli su ukinuće Družbe (Ivan Pavao II., ocu Kolvenbachu, 31. srpnja 1990.) po mojem prethodniku Klementu XIV. Danas, kad spominjemo njezinu obnovu, pozvani smo držati budnim naše sjećanje, a posebno misliti na osobite postignute darove (Ignacijeve Duhovne vježbe, br. 234). To bih danas želio učiniti s vama.

U vremenima teškoće i nemira pojavljuje se uvijek čitav oblak sumnje i patnje i nije jednostavno ići naprijed, proslijediti put. Teška vremena i vremena krize prije svega su puna kušnji: stati i raspravljati o idejama, dati se voditi bezutješnošću, koncentrirati se na progone i ne vidjeti ništa drugo. Čitajući pisma oca Riccija [Lorenzo Ricci, general Reda u vrijeme dokinuća 1773., umro 1775. u zatvoru Andeoske tvrđave] udarilo mi je u oči: posjedovao je sposobnost ne dati se okovati tim kušnjama i u vremenima bijede isusovcima je dao viđenje stvarnosti koje ih može još više ukorijeniti u duhovnost Družbe Isusove.

Otac general Ricci pisao je isusovcima kad su se na obzoru počeli navlačiti oblaci, učvršćivao ih je u njihovoj pripadnosti tijelu Družbe i njezinu zadatku. U vrijeme zbrke i uznemirivanja učinio je razlučivanje. Nije gubio vrijeme na raspravljanje i žaljenje, nego se zauzeo za poziv Družbe. On je doista preuzeo taj zadatak.

Takvo ponašanje isusovcima je pomoglo iskusiti Gospodinovu smrt i uskrsnuće. Sučelice gubitku svega, čak i ugleda i časti, nisu se suprotstavili Božjoj volji, nisu se suprotstavili konfliktu lukavstvom i varkom kako bi mogli opstati. U zbrci i pred poniženjem, Družba je više voljela prepoznati Božju volju nego tražiti put kako da izbjegne konflikt, i to na očito miran način.

To nikad nije neki prividan mir koji smiruje naše srce, nego samo pravi mir koji je Božji dar. Nikad ne smijemo tražiti laki »kompromis« ili slijediti krivi »irenizam«. Samo nas razlučivanje spašava od stvarnoga gubitka svojih korijena,

od »podčinjavanja« srca, dakle, od egoizma, svjetovnosti, gubitka horizonta, naše nade koja je Isus i samo Isus. Tako su otac Ricci i Družba u vrijeme potiskivanja povijest obogatili jednom epizodom, u spoznaji toga da će ljubav suditi povijesti i da je nada — i u tami — veća nego što očekujemo.

Podimo ukratko tim putem razlučivanja koji je Družbi predložio otac General. Kad su godine 1759. Pombalovi dekreti [Marquês de Pombal, 1756.–77., prvi ministar Portugala] razorili portugalsku provinciju Reda, otac Ricci nije primio konflikt s tuženjem i tonućem u bezutješnost, nego je pozvao na molitvu za hrabro držanje duha, pravim božanskim duhom zvanja, potpune predanosti Božjoj milosti. Kad je godine 1761. oluja dospjela u Francusku, otac General poticao je da se sve povjerenje stavi u Boga. Želio je da iskušenja kojima su bili izloženi vode unutrašnjem čišćenju: vode nas k Bogu i tako mogu služiti na njegovu veću slavu. Tada je predložio molitvu, svetost života, poniznost i duh poslušnosti. 1767., nakon izгона isusovaca iz Španjolske, opet je pozvao na molitvu. I konačno, 21. veljače 1773., nekoliko mjeseci prije potpisivanja brevea *Dominus ac Redemptor* [čime je papa Klementa XIV. ukinuo Red], u potpunoj nemoći, vidio je ruku Božjeg milosrda koja poziva sve koji su potlačeni da nadu stave samo u njega. Povjerenje raste kad nas prilike bacaju na tlo. Ocu Ricciju i Družbi bilo je važno da sve do kraja ostanu vjerni duhu svoga poziva, većoj slavi Božjoj i spasenju duša.

Družba Isusova, uoči svoga vlastitog svršetka, ostala je sve do kraja vjerna onomu radi čega je osnovana. Zato otac Ricci završava svojom opomenom da se živim održi duh ljubavi prema bližnjemu, duh jedinstva, strpljivosti, evandeoske jednostavnosti, pravoga prijateljstva s Bogom. Sve je ostalo svjetovnost. Neka nas plamen veće slave Božje zahvati i danas, da izgori svako samozadovoljstvo i obuče nas u plamen koji nosimo u sebi, koji nas ujedinjuje i raspršuje, čini nas većima i opet nas umanjuje.

Tako je Družba proživjela njoj na nepravedan način nanесenu najveću kušnju s molitvom Tobije koji sa skrušenim srcem vapijući plače i onda moli: »Pravedan si, Gospode, sva su tvoja djela i svi tvoji putovi milosrde i istina; ti si sudac svijeta. Spomeni me se i pogledaj na me! Ne kažnjavaj me zbog mojih grijeha ni zbog prijestupa otaca mojih, koji su grijeshili pred tobom. Uistinu smo prestupili zapovijedi tvoje te si nas prepustio pljački, zatočenju, smrti i poruzi svim narodima među koje si nas razasuo.« I onda završava s molbom: »Ne odvрати lica svoga od mene!« (Tob 3,1–4.6)

Gospodin je odgovorio i poslao Rafaela da ukloni bijele ljuske s Tobijinih očiju da bi mogao opet gledati Božje svjetlo. Bog je milosrdan, Bog je kruna milosrda. Bog nam želi dobro i spašava nas. Katkad je put koji vodi u život uzak i tijesan, ali kad se nevolja doživljava u svjetlu milosrda, čisti nas ognjem, daje nam mnogo utjehe i zapaljuje nam srce. Naša isusovačka subraća gorjela su u vrijeme tlačenja za Gospodnji duh i službu, radosni u nadi, ustrajni u nevolji, izdržljivi u molitvi (Rim 12,13). I to daje Družbi slavu, a ne pohvale njezinim zaslugama. I tako će uvijek biti.

Podsjetimo se na našu povijest: Družbi je pripala »milost da bude tu za Krista, dakle, ne samo da u njega vjeruje, nego da i trpi radi njega« (Fil 1,29). Dobro je da se toga sjećamo.

Ladu Družbe šibali su valovi, to nas ne smije potresati. I Petrovoj se ladi može to danas dogoditi. Noć i snage tame uvijek su blizu. Mučno je veslati. Isusovci moraju biti »iskusni i smioni veslači« [Pio VII., »*Sollicitudo omnium Ecclesiarum*«, bula kojom je Red ponovno uspostavljen po cijelome svijetu]. Dakle, veslajte! Veslajte, vrlo jako, i uz protivni vjetar! Veslajmo u službi Crkve. Veslajmo zajedno! No dok veslamo — svi mi veslamo, i Papa u Petrovoj ladi — moramo mnogo moliti: »Gospodine, spasi nas!«, »Gospodine, spasi svoj narod!« Gospodin nas spašava, pa i ako imamo malenu vjeru. Ufajmo se u Gospodina! Uvijek se ufajmo u Gospodina!

Družba, koju je opet obnovio moj prethodnik Pio VII., sastojala se od hrabrih i poniznih muževa, svjedoka nade, ljubavi i apostolske kreativnosti, kreativnosti duha. Pio VII. napisao je da želi opet uspostaviti Družbu »da bi odgovorio na primjeren način duhovnim potrebama kršćanskoga svijeta, bez razlike na narode i nacije (*Isto*)«. Zato je isusovcima, koji su postojali dalje zahvaljujući protestantskomu vladaru i pravoslavnoj vladarici, dao punomoć »da budu jedno u jednome tijelu«. Neka Družba uvijek bude jedno jedincato tijelo!

Družba je odmah ponovo misionarski djelovala i dala se Apostolskoj stolici na raspolaganje, velikodušno je služila »Gospodinu pod znakom križa i pod njegovim namjesnikom na zemlji« (*Formula Instituti*, 1). Družba je opet preuzela svoje apostolsko djelovanje, propovijedala i poučavala, djelovala je u dušobrižništvu, angažirala se u istraživanju i u socijalnom apostolatu, misijama i brizi za siromašne, za one koji trpe ili su na rubu.

Danas se Družba zauzima s razboritošću i ustrajnošću za tragičan problem izbjeglica i prognanih; zalaže se za integraciju službe vjeri i promicanja pravde, u skladu s Evanđeljem. Potvrđujemo danas ono što je Pavao VI. rekao našoj 32. Generalnoj kongregaciji [1975.] i što sam čuo na vlastite uši: »Posvuda u Crkvi, na najtežim poljima i kao vrhunac, na križima ideologija, u socijalnim šancima, tamo bijaše i jest sučeljavanje između ranjivih iskustava ljudi i vječne evanđeoske poruke, tamo ste bili i tamo budite, vi, isusovci.« To su proročanske riječi budućeg blaženika Pavla VI.

1814. godine, u trenutku ponovne uspostave, isusovci su bili malo stado, »*minima compania*«, ali koja je bila svjesna da je pozvana da u kušnjama križa nosi svjetlo Evanđelja do kraja zemlje. Tako treba da se i danas gledamo: da idemo, u poslanju. Isusovac je netko koji poštuje samo Boga i služi njegovoj braći i sestrama, koji svojim primjerom pokazuje ne samo ono što vjeruje, nego i ono u što se nada, u što je stavio svoje povjerenje (2 Tim 1,12). Isusovac želi biti Isusov drug, netko koji osjeća kao i Isus.

Bula Pija VII., koja je Družbu opet uspostavila, potpisana je 7. kolovoza 1814. u bazilici svete Marije Velike, gdje je naš sveti otac Ignacije slavio svoju prvu misu, na Božić 1538. Marija, naša Gospa, Majka Družbe, bit će ushićena našim naporima u službi njezinu Sinu. Ona nas uvijek štiti i čuva.